

ข้อวิจารณ์ของนักปรัชญาต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องภาษาเฉพาะตัว

นักปรัชญาในยุคสมัยเมื่อประมาณ 20-30 ปีที่แล้ว ให้ความสนใจต่อปัญหาภาษาเฉพาะตัวของวิตต์เกินสไตน์มากพอสมควร แต่ในยุคปัจจุบันก็กลับมากลืนเกี่ยวเกี่ยวกับปัญหานี้อีกครั้ง การนำเสนอข้อวิจารณ์ของนักปรัชญาเหล่านี้ผู้วิจัยจะเลือกงานเฉพาะชั้นที่ได้รับความสนใจ และก่อให้เกิดการถกเถียงต่อไป และเพื่อเป็นตัวแทนลักษณะสำคัญของการถกเถียง กล่าวคือ ส่วนหนึ่งจะเป็นการถกเถียงเรื่องที่เน้นความสำคัญในเรื่องเนื้อหาของเรื่องภาษาเฉพาะตัว เช่น งานของสตรอว์สัน เป็นต้น อีกส่วนหนึ่งจะเป็นข้อถกเถียงในเรื่องการทำตามกฎ เช่น งานของคิริบกี และงานของเบเกอร์ กับแฮคเกอร์

สตรอว์สัน (Peter F. Strawson)

งานของสตรอว์สันที่กล่าวนี้คือ "Exposition and criticism of Wittgenstein's Investigations"¹ สตรอว์สันเห็นว่า วิตต์เกินสไตน์เปลี่ยนความเห็น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

¹Peter F. Strawson, "Exposition and criticism of Wittgenstein's Investigations," The Private Language Argument, ed. O.R. Jones (Bristol : MacMillan St. Martin's Press, 1971), pp.27-32.

ไปมาในการอธิบาย ซึ่งแบ่งได้เป็นข้อเสนอที่แย้งกับข้อเสนอที่อ่อนกว่า ข้อเสนอแรกนั้นสตรอร์วสันเห็นว่าผิด ส่วนข้อเสนอที่สองนั้นถูกต้อง²

ข้อเสนอแรก คือ ไม่มีคำ ๆ ใดที่สามารถใช้เป็นชื่อของความรู้สึก หรือประสบการณ์เฉพาะตัวได้ เช่นคำว่า "เจ็บ"

ข้อเสนอที่สอง คือ คนที่มีความรู้สึกจะบรรยายความรู้สึกนั้น ได้ก็ต่อเมื่อมีการใช้ภาษาร่วมกันในบางเงื่อนไข กล่าวคือภายใต้เงื่อนไขของการใช้ภาษาที่แสดงความรู้สึกนั้นได้อย่างเหมาะสม และถ้าใช้ไม่เหมาะสมก็จะบรรยายความรู้สึกนั้นไม่ได้ ข้อเสนอที่สองนี้ปรับเปลี่ยนเป็นข้อเสนอแรกได้โดยเพิ่มข้อเสนอ (Premise) เกี่ยวกับภาษาเข้าไป นั่นคือ ข้อเสนอที่ว่า การอธิบายความหมายของคำว่า ใช้ ได้ถูกต้องหรือไม่ก็ต่อเมื่อมีมาตรฐานคนใช้ตัดสินในกรณีต่าง ๆ

ข้อเสนอแรกสตรอร์วสันเข้าใจว่า วิตต์เกินสไตน์ได้แย้งแนวคิดเกี่ยวกับภาษาเฉพาะตัว ภาษาเฉพาะตัวในที่นี้คือ ภาษาที่ผู้พูดใช้ชื่อแต่ละชื่อ (Individual Names, Description Words) อ้างถึงความรู้สึกนั้น ประเด็นสำคัญคือ ผู้ใช้ภาษาดังกล่าวไม่มีการตรวจสอบ ไม่มีมาตรฐานวัดความถูกต้องของการใช้ถึงแม้ว่าจะใช้ความทรงจำตรวจสอบก็ไม่ได้ เพราะไม่มีมาตรฐานอะไรไปตรวจสอบความถูกต้องของความทรงจำที่ใช้ตรวจสอบนั้น การใช้ที่ถูกต้องจึงเกิดขึ้นไม่ได้

---

²Ibid., p.27 ("The stronger thesis says that no words name sensations (or "private experiences"); and in a particular the word "pain" does not. The weaker thesis says that certain conditions must be satisfied for the existence of a common language in which sensations are ascribed to those who have them; and that certain confusions about sensation arise from the failure to appreciate this, and consequently to appreciate the way in which the language of sensations functions")

สตรอร์สัน ได้วิตต์ เกนส์ ไตน์ ว่า ตัวอย่างของวิตต์ เกนส์ ไตน์ นั้น เป็นกรณี "การใช้ โดยคนคนเดียว" และเป็นกรณีที่กล่าวถึงความรู้สึกเท่านั้น แต่ถ้าข้อเสนอนั้นสมเหตุสมผลก็จะต้องสมเหตุสมผลสำหรับทุกกรณี รวมทั้งกรณีของสีหรือวัตถุกายภาพใด ๆ ก็ตาม เช่น สีดำ หรือ สิ่งของ เพราะในกรณีหลังนี้ คนคนเดียวนั้นก็ไม่มีมาตรฐานภายนอก สำหรับตรวจสอบความ ถูกผิดในการใช้ชื่อต่าง ๆ เช่นเดียวกัน ดังนั้นถ้าเป็นกรณีเช่นนี้ ภาษา "ไม่ว่าจะเป็นประเภทใด" ที่ใช้โดยคนคนเดียว ก็จะเป็นไปไม่ได้ ข้อสรุปจึงไม่ได้จำกัดเฉพาะกรณีภาษาที่ กล่าวถึงความรู้สึกนั้น

สตรอร์สันพยายามสร้างตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับตัวอย่างของวิตต์ เกนส์ ไตน์ กล่าวคือ เป็นตัวอย่างของภาษาเฉพาะตัวแต่มีสองกรณี โดยกรณีแรกเป็นกรณีที่เกี่ยวกับความรู้สึกประเภท ที่ไม่มีการแสดงออกมาภายนอกให้เห็น ดังนั้นผู้สังเกตจึงสังเกตอะไรไม่ได้ สำหรับกรณีที่สอง เป็นความรู้สึกประเภทที่มีอาการภายนอกออกมาให้เห็น ดังนั้นผู้สังเกตจึงสังเกตการใช้คำ ประโยค ปฏิกริยาของผู้พูด ตลอดจนสถานการณ์แวดล้อมได้ ผู้สังเกตภาษาประเภทที่สองนี้ สามารถตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับการใช้คำของผู้พูดได้ เช่นการใช้อย่างสม่ำเสมอ ผู้พูดอาจจะ ตรวจสอบความถูกต้องของการพูดในครั้งนี้อย่างอื่น ๆ (สตรอร์สันเห็นว่าผู้พูดยังไม่ได้มีส่วน ร่วมกันในรูปแบบของชีวิตแต่อย่างใดเลย) ในกรณีที่ผู้พูดคนเดียวรู้ความหมายของคำเป็นเรื่อง การปฏิบัติ จนเป็นนิสัยของผู้พูด วิธีการตรวจสอบการปฏิบัติข้างนี้ เป็นนิสัยนั้นอาศัยความจำเป็น ของเครื่องตรวจสอบ สตรอร์สันบอกว่าแม้แต่ในกรณีแรก (ผู้พูดไม่ได้แสดงอาการออกมา) ก็สามารถตรวจสอบตัวเองได้ และสามารถบอกได้ว่า เขาใช้ภาษาปกติก็ได้ และใช้ภาษา เฉพาะตัวก็ได้

ข้อเสนอสอง สตรอร์สัน เข้าใจว่า 1) การสงสัยเป็นไปไม่ได้ในเกมภาษาของ การกล่าวข้อความ "ฉันเจ็บ" และ 2) เวลาที่ผู้พูดข้อความ "ฉันเจ็บ" นั้น ไม่มีมาตรฐานอะไรไปวัดความรู้สึกของผู้พูดได้ ทั้งนี้เพราะข้อความในลักษณะดังกล่าวไม่ได้เป็นชื่อหรือ ว่าการบรรยายความรู้สึกของผู้พูดแต่อย่างใด แต่ว่าเป็นกรณีของคนอื่นพูด เราสามารถตรวจสอบ ได้ สตรอร์สันยกตัวอย่างอ้างในกรณี "รส" ซึ่งไม่มีการแสดงออกของความรู้สึกให้เราเห็น เช่น "รสชาติของหัวหอม" หรือ "รสชาติของเหล็ก" ในแง่หนึ่งเกี่ยวข้องกับวัตถุกายภาพ อย่างอื่น (ได้แก่หัวหอมกับเหล็ก) แต่ในอีกแง่หนึ่งนั้นสามารถบอกได้ด้วยตัวเองว่าเป็นอะไร

ดังนั้นจึงมีมาตรฐานของตัวเองว่านั่นคือ รสของหัวหอม โดยไม่จำเป็นต้องนึกถึงหัวหอมก็ได้ แต่สำหรับวิคต์ เคนส์ไตน์แล้ว การพูดข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ส่วนตัวนั้น มาตรฐานก็คือเกมภาษาที่เราใช้ในภาษาปกติ สตรอร์วสันตอบว่าความเห็นนี้มีทั้งส่วนถูกและส่วนผิด กล่าวคือ สตรอร์วสันเห็นด้วยกับวิคต์ เคนส์ไตน์ในแง่ที่ว่า ความเป็นไปได้ของเกมภาษา เกิดจากการมีลักษณะเฉพาะของการแสดงออกของความรู้สึกเจ็บ เกมภาษาของคำว่า "เจ็บ" อาจมีลักษณะเฉพาะ เช่น เจ็บคือหน้าบิดเบี้ยว หรืออาการอื่น ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าเจ็บ แต่ที่สตรอร์วสันคิดว่าวิคต์ เคนส์ไตน์ผิดก็คือ สตรอร์วสันยืนยันว่า คำว่า "เจ็บ" เป็นชื่อของความรู้สึก และสามารถเข้าใจได้ (intelligible) และเป็นเพราะลักษณะของโลกที่กำหนดตรรกะของคำว่า "เจ็บ" กล่าวคือ สตรอร์วสันปฏิเสธความคิดของวิคต์ เคนส์ไตน์ที่ว่า การอธิบายคำว่า "เจ็บ" เป็นเพียงแค่เกมภาษาเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยายลักษณะของโลก

แอรีย์ (A.J. Ayer)

แอรีย์กล่าวถึงภาษาเฉพาะตัวไว้ในงาน "Could language be invented by a Robinson Crusoe?"³ แอรีย์ยกตัวอย่างภาษาในลักษณะต่าง ๆ ที่ดูเหมือนเป็นภาษาเฉพาะตัว แต่แท้ที่จริงแล้วไม่ใช่ เช่น ภาษาที่คนคนหนึ่งจกระหึ่มส่วนตัวเองในสมุดบันทึก กรณีนี้เราสามารถถอดความมาเป็นภาษาปกติได้ จึงไม่ถือว่าเป็นภาษาเฉพาะตัวในความหมายที่นักปรัชญาส่วนใหญ่เข้าใจกัน นักปรัชญาส่วนใหญ่เข้าใจว่าการที่จะเป็นภาษาเฉพาะตัวได้หมายความว่าคนที่ใช้นั้นจะต้องอ้างประสบการณ์ส่วนตัวในลักษณะที่เป็นภาษาเฉพาะตัวอย่างจำเป็น (necessarily private) ไม่ใช่เป็นการเฉพาะตัวอย่างไม่จำเป็น (contingently private) แอรีย์ยกตัวอย่างกรณี "protocol language" ของคาร์นาศ ซึ่งถือว่าเป็นภาษาเฉพาะตัวเพราะสามารถเข้าใจความหมายได้เฉพาะผู้ใช้ภาษาเท่านั้น คนอื่นเข้าใจไม่

³ Alfred J. Ayer, "Could language be invented by a Robinson Crusoe?" in The Private Language Argument ed. O.R. Jones (Brisol : MacMillan St.Martin's Press. 1974), pp.50-61.

ได้เช่น (S_1 (Subject) มีความรู้สึกกระหายน้ำ S_2 ไม่สามารถที่จะเข้าใจ S_1 ได้ เพราะ S_1 เท่านั้น ที่มีประสบการณ์โดยตรงกับความรู้สึกกระหายน้ำ แต่ S_2 รับรู้เพียงแค่อาการทางกายภาพบางอย่างที่แสดงถึงการกระหายน้ำของ S_1 แต่ไม่เข้าใจความรู้สึกกระหายน้ำของ S_1 แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับคำรณาน "protocol language" จึงเป็นรูปแบบของภาษาในเชิงโซลิสมิซิส ไม่ใช่เป็นภาษาที่สามารถเข้าใจได้ระหว่างบุคคล การที่คนเข้าใจ "protocol language" จึงเป็นการเข้าใจผ่านภาษากายภาพ (physical language)

สำหรับภาษาเฉพาะตัวในความหมายของวิตต์เกนสไตน์นั้น แอร์คิดว่าวิตต์เกนสไตน์อธิบายไปไกลเกินกว่ากรณีของคำรณาน กล่าวคือ ลักษณะของภาษาเฉพาะตัวไม่เพียงแต่สื่อสารกับคนอื่นไม่ได้เท่านั้น แต่สื่อสารกับผู้ใช้ภาษาเองก็ไม่ได้ แอร์เสนอว่าวิตต์เกนสไตน์คิดว่าการกำหนดความหมายให้แก่สัญญาณ (sign) นั้นต้องสามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นอิสระเพื่อจะทำได้ว่า การใช้สัญญาณนั้นถูกต้องหรือไม่ การตรวจสอบโดยอิสระนี้หมายความว่า จะต้องมียุทธศาสตร์อื่นนอกจากตัวเองมาตรวจสอบ หลักฐานนั้นจะต้องเป็นหลักฐานสาธารณะ บุคคลอื่น ๆ สามารถรับรู้ได้ ซึ่งแอร์กล่าวว่าวิตต์เกนสไตน์มีสมมุติฐานเกี่ยวกับภาษาเฉพาะตัวอยู่สองประการ แอร์เห็นว่าเป็นสมมุติฐานที่ผิดได้แก่

1. เป็นไปไม่ได้ (ทางตรรกวิทยา) ที่เราจะเข้าใจสัญญาณเว้นเสียแต่เราสามารถสังเกตสิ่งที่เราหมายถึงได้ หรืออย่างน้อยที่สุดเราสามารถสังเกตบางสิ่งบางอย่างที่สัมพันธ์กับสิ่งที่เราหมายถึง

2. การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะกำหนดความหมายให้แก่สัญญาณ นั้นจำเป็นที่คนอื่นต้องสามารถเข้าใจสิ่งที่ถูกกำหนดความหมายให้ด้วย

แอร์ยกตัวอย่างกรณี โรบินสัน ครูโซ เมื่อได้แย้งวิตต์เกนสไตน์ (ไม่เหมือนกับโรบินสัน ครูโซ ในนิยายของเดโฟ ในนิยายครูโซไปอยู่บนเกาะเมื่อคราวที่เรืออัปปางนั้น ครูโซมีอายุ 27 ปี แล้ว) ครูโซของแอร์ถูกทอดทิ้งไว้บนเกาะแห่งหนึ่งตั้งแต่ยังเป็นทารก โดยที่ยังไม่มีใครสอนให้รู้จักพูด ครูโซได้รับการเลี้ยงดูจากหมาป่าจนกระทั่งโตเป็นหนุ่มและดูแลตัวเองได้ แอร์บอกว่า ครูโซอาจจะศึกษาเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ บนเกาะโดยการดัดแปลงพฤติกรรมกรรมตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม กรณีเช่นนี้ครูโซสามารถสร้างภาษาขึ้นมาใช้สำหรับตัวเขาได้

ประวัติศาสตร์ของมนุษย์ก็น่าจะเริ่มสร้างภาษามาจากกรณีเฉพาะตัวนี้เอง เขาสามารถสร้างคำขึ้นมาเพื่อใช้อธิบายหมวดหมู่ของพืชและสัตว์ แอร์สรุปว่า ครูโซ่สามารถสร้างคำขึ้นมาอธิบายความรู้สึกได้เช่นเดียวกัน โดยไม่ต้องอาศัยการตรวจสอบจากมนุษย์คนอื่นเลย วิธีการที่ครูโซ่ปฏิบัติเพื่อสร้างภาษาได้แก่ การจำสิ่งที่เขาหมายถึง ต่อมาเขาก็จะรู้จักสิ่งเหล่านี้ การกระทำในการสร้างคำขึ้นมาใช้นี้อาจผิด แต่ก็สามารถแยกแยะได้ในภายหลัง แอร์คิดว่าตัวอย่างที่วิคตอร์ เกนส์ไตน์ยกขึ้นมา ในกรณีซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกันสองครั้ง เพื่อพิสูจน์ความเป็นจริงนั้น แอร์บอกว่าเป็นไปได้ที่จะทำแบบนั้น ไม่น่าจะเป็นเรื่องประหลาดอะไร เพราะ หนังสือพิมพ์ฉบับแรกอาจจะพิมพ์ตกหล่น ในขณะที่ฉบับอื่นถูกหมดก็ได้ หรือถ้าซื้อหนังสือพิมพ์หลายประเภทมาตรวจสอบได้ก็จะเป็นการดียิ่งขึ้น

ในกรณีของความรู้สึกนั้น ถึงแม้ว่าไม่มีทางอื่นที่จะตรวจสอบนอกความจำ ก็ไม่มีผลทำให้เขาถึงกับระบออะไรไม่ได้ ถึงแม้ว่าจะถูกขังติดบ้าง นอกจากนั้นแอร์ยังอธิบายว่าคนอื่นก็สามารถรู้ความรู้สึกของผู้พูดได้ เช่น เวลาเศร้า เรียนรู้จากอาการแสดงความเศร้า หรือเวลาดีใจก็เรียนรู้จากการแสดงอาการยินดี การเรียนรู้ดังกล่าวนี้สามารถทำให้แยกประเภทความรู้สึกได้ ถึงแม้ว่าจะไม่ถึงกับเป็นข้อสรุปที่แน่นอน แต่ถ้าจะให้ เป็นข้อสรุปที่แน่นอนแล้วกรณีทุกกรณีก็เกิดขึ้นไม่ได้ แม้กระทั่งสิ่งที่เป็นวัตถุที่เราเห็นทั่วไป (Public object)

แอร์เสนอเป็นหลักการว่า การจะเข้าใจคำบางถึงประสบการณ์ก็คือ ต้องรู้ว่าการมีประสบการณ์นั้นเป็นอย่างไร กล่าวคือ เราต้องสามารถระบุประสบการณ์นั้น ๆ ได้ ในขณะที่เรามีประสบการณ์และต้องตรวจสอบข้อความที่บรรยายประสบการณ์นั้นได้ นอกจากนั้นแอร์ยังเชื่อว่า การจะเรียนรู้และเข้าใจภาษาไม่ถูกจำกัด (ในทางตรรกวิทยา) ในแง่ที่ว่า สิ่งที่เราจะศึกษานั้นเป็นอะไร แอร์ไม่เห็นด้วยกับค่านาบีที่แบ่งขอบเขตที่เป็นสาธารณะ (Publicity) กับขอบเขตที่เป็นเฉพาะตัว (Privacy) ว่าสามารถแบ่งได้จากคุณสมบัติที่ติดกับตัววัตถุในแต่ละประเภท ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นการแบ่งก็จะไม่เกี่ยวข้องกับอะไรกับการใช้ภาษาของมนุษย์ แต่การแบ่งขอบเขตน่าจะมาจากประเด็นที่ว่า ถ้าเป็นขอบเขตสาธารณะแล้ว สิ่งนั้นต้องสามารถสังเกตได้จากหลาย ๆ คน แต่ถ้าเป็นการเฉพาะตัวแล้ว มีเพียงคนคนนั้นเท่านั้นที่จะสังเกตได้จากหลักการนี้ของแอร์จะเห็นได้ว่า แม้กระทั่งการปวดหัวก็อยู่ในขอบเขตสาธารณะเช่นกัน แอร์สรุปว่า

1. การที่คนคนหนึ่งจะใช้ภาษาเพื่อการบรรยายได้อย่างมีความหมายนั้น คนอื่นจะเข้าใจหรือไม่ ไม่ใช่เงื่อนไขจำเป็น (necessary)
2. ใครก็ตามที่จะเข้าใจภาษาเพื่อการบรรยายไม่จำเป็นที่ว่าเขาจะต้องสังเกตสิ่งที่ถูกบรรยายได้

คริปกี (Saul A. Kripke)

หนังสือ Wittgenstein on Rule and Private Language⁴ เป็นการปรับปรุงมาจากการบรรยายและปาฐกถา ตลอดจนการสัมมนาหลายแห่ง โดยที่จุดมุ่งหมายของหนังสือเล่มนี้เป็นการนำเสนอในลักษณะที่เป็น "คำอธิบายเบื้องต้น" (an elementary exposition) ของปรัชญาในระยะหลังของวิตต์เกินสไตน์เกี่ยวกับปรัชญาภาษา และปรัชญาคณิตศาสตร์ ตลอดจนการตีความเรื่องข้อโต้แย้งของปัญหาภาษาเฉพาะตัว ซึ่งในทัศนะของคริปกี เป็นการอธิบายปัญหาภาษาเฉพาะตัวจากแนวความคิดในเรื่องการทำตามกฎ และประเด็นเรื่องการทำตามกฎนี้เองที่เห็นว่าย่อมโยงไปสู่การทำความเข้าใจปรัชญาจิตวิทยาและปรัชญาคณิตศาสตร์ของวิตต์เกินสไตน์ด้วย คริปกี คิดว่าปัญหาภาษาเฉพาะตัวที่เริ่มจาก PI 243 นั้น สามารถเข้าใจได้กระจ่างขึ้น ถ้าพิจารณาจากประเด็นเรื่องการทำตามกฎ กล่าวคือ ปัญหาเรื่องการทำตามกฎนั้นเป็นกรณีทั่วไป (general case) ของปัญหาภาษาเฉพาะตัว ซึ่งเป็นกรณีเฉพาะ (special case) นักปรัชญาจำนวนมาก (ในระยะทศวรรษ 60-70) ที่ถกเถียงเรื่องปัญหาภาษาเฉพาะตัวไม่ค่อยให้ความสำคัญเรื่องการทำตามกฎ ส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าปัญหาภาษาเฉพาะตัวนั้นเป็นประเด็นเกี่ยวกับภาษาความรู้สึก หรือเป็นการถกเถียงเพื่อนำไปสู่ประเด็นที่ว่า เราสามารถที่จะตรวจสอบความถูกต้องของภาษาความรู้สึกได้หรือไม่ ข้อถกเถียงเหล่านี้เป็นเรื่องการสงสัยความถูกต้องของความทรงจำ (scepticism about memory) เป็นต้น (K 2) คริปกีคิดว่าวิตต์เกินสไตน์เสนอข้อสรุปไว้ประการหนึ่ง แต่ข้อสรุป

⁴Saul A. Kripke, Wittgenstein on Rules and Private Language, (Cambridge, Mass : Harvard University Press, 1982)

นั้น มาจากการโต้แย้งได้ในหลายแนวทาง กล่าวคือ ปัญหาเรื่องภาษาเฉพาะตัว (PI 243) นั้น มีข้อสรุปอย่างชัดเจนแล้วก่อนหน้านั้น (PI 202) อันได้แก่ข้อสรุปที่ว่า "เป็นไปได้ไม่ได้ที่จะทำตามกฎอย่าง "เฉพาะตัว" มิฉะนั้นแล้วการคิดว่าทำตามกฎก็จะเหมือนกับการทำตามกฎ"⁵ กรณีภาษาเฉพาะตัวดูเหมือนจะเป็นตัวอย่างแย้งของเรื่องการทำตามกฎ ดังนั้น Wittgenstein จึงต้องจัดการกับปัญหานี้ อย่างไรก็ตาม คริบกี แนะนำสิ่งที่เขานำเสนอไม่ได้เป็น "คำอธิบายของ Wittgenstein" อีกทั้งยังไม่ได้เป็น "คำอธิบายของ คริบกีเอง" แต่เป็น "ข้อโต้แย้งของ Wittgenstein ที่ทำให้ คริบกี นำมาคิดแล้วนำเสนอใหม่"⁶ ซึ่งเราจะได้เห็นว่า คริบกี ตีความว่า Wittgenstein เสนอปัญหาในลักษณะที่เป็นปฏิปทเชิงสkeptical (Sceptical paradox)

ปฏิปทของ Wittgenstein (The Wittgensteinian Paradox)

คริบกี อ้าง PI 201 ที่ว่า "นี่คือปฏิปทของเรา : ไม่มีการกระทำใด ๆ ที่กำหนดโดยกฎ ทั้งนี้เพราะว่าทุก ๆ การกระทำสามารถตีความว่าเป็นไปตามกฎนั้นได้เช่นกัน" ปฏิปทดังกล่าวนี้เป็นหัวใจสำคัญใน The Investigation นอกจากนั้น ข้อโต้แย้งต่าง ๆ ในเรื่องภาษาเฉพาะตัว จิตปรัชญา ปรัชญาคณิตศาสตร์ และตรรกวิทยา ในสายตาของ Wittgenstein ก็พิจารณาผ่านเรื่องปฏิปทของการทำตามกฎนี้ ปฏิปทดังกล่าวถือได้ว่าเป็นคุณูปการที่สำคัญต่อปรัชญา และอาจเรียกได้ว่าเป็น "รูปแบบใหม่ของข้อสงสัยในทางปรัชญา" (a new form of philosophical scepticism)⁷ ตัวอย่างที่ คริบกี ใช้อธิบายนั้นเป็นตัวอย่างคณิตศาสตร์ แต่สามารถนำไปประยุกต์กับกรณีอื่น ๆ ที่เป็นเรื่องการใช้ภาษาอย่างมีความหมาย ซึ่งหมายถึงทุกกรณีของการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย

⁵ Ibid., p.3

⁶ Ibid.

⁷ Ibid., p.60.

ควิบก็ กล่าวว่า "บวก" (plus) และสัญลักษณ์แทนคำว่า "บวก" ที่เราใช้คือ + นั้นแสดงถึงฟังก์ชันในทางคณิตศาสตร์ ฟังก์ชันนี้คือ ฟังก์ชันของการบวก เราเข้าใจ (grasp) กฎของการบวกได้โดยการที่เราแสดงการเข้าใจให้เห็นภายนอกได้ และอธิบายต่อไปอีกว่า คำว่า "เข้าใจ" มีความสำคัญมากทั้งหมายความว่า ในอดีตเราเคยคำนวณตัวอย่างต่าง ๆ ของการบวกมีจำนวนจำกัด แต่ตัวกฎนี้เองที่กำหนดให้เราคำนวณตัวอย่างต่อไปในอนาคต ทั้ง ๆ ที่เรายังไม่เคยคำนวณมาก่อนเลย นี่คือการเรียนรู้กฎในการบวก ซึ่งสรุปได้ว่า "ความตั้งใจ (intention) ในอดีตที่เรามีต่อการบวกกำหนดคำตอบที่แน่นอน (unique answer) ในอนาคตอย่างไม่รู้จบสิ้น"^๑ สมมติว่าตัวอย่างเช่น $68 + 57$ เป็นตัวอย่างการคำนวณที่เรายังไม่เคยคำนวณมาก่อน ไม่ว่าจะเป็นการคิดในใจหรือว่าเป็นการแสดงออกมาโดยพฤติกรรมภายนอก เช่น ไม่เคยบวกเลข $68 + 57$ ในกระดาษมาก่อนเลย ทั้งนี้เพราะว่า การคำนวณในอดีตของเรามีจำนวนจำกัด ตัวอย่างดังกล่าวจึงเป็นตัวอย่างที่เกิดขึ้นได้อย่างแน่นอนในชีวิตจริง การเปรียบเทียบของควิบก็ในกรณีเช่นนี้ก็เพื่อจะแสดงให้เห็นว่า $68 + 57$ เป็นกรณีหนึ่งในหลาย ๆ กรณีที่เป็นไปได้ที่เราจะยังไม่เคยพบตัวอย่างที่เราเคยกระทำมาแล้วในอดีต

ถ้าผลการคำนวณได้คำตอบเป็น 125 ก็แสดงว่า ถูกต้องตามหลักเลขคณิตและยังถูกต้องตามหลักการ ในระดับที่เหนือภาษาอีกด้วย^๒ (metalinguistic sense) กล่าวคือ คำว่า "บวก" ที่เคยตั้งใจใช้คำนี้มาแล้วในอดีต ซึ่งหมายถึงการแสดงฟังก์ชันการบวกในเลขคณิต ได้ถูกต้องต่อเมื่อนำไปประยุกต์ใช้กับตัวเลข 68 และ 57 ซึ่งทำให้เกิดผลลัพธ์ 125 คราวนี้สมมติว่า เรามีคำถามแบบสลับตีคขึ้นมาเกี่ยวกับความแน่นอนของคำตอบในระดับเหนือภาษา กล่าวคือ ถ้าในอดีตเราใช้คำว่า "บวก" แล้วเราตั้งใจให้ผลลัพธ์ของการ

^๑ Ibid., p.9.

^๒ "ระดับเหนือภาษา" หมายถึงการทำความเข้าใจการใช้ภาษาในอีกระดับหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่เป็นการทำความเข้าใจภายในระบบ แต่เป็นการถอยห่างออกมาจากระบบนั้นเพื่อ "มอง" เข้าไป ในกรณีนี้หมายความว่า เป็นการทำความเข้าใจการใช้ภาษาที่เกี่ยวกับการใช้ฟังก์ชันบวกและฟังก์ชันควัส

บวก $68 + 57$ เท่ากับ 5 อาจจะถูกเป็นเรื่องประหลาด แต่ควิบก็คิดว่าประเด็นอยู่ที่ว่าใครจะเป็นผู้บอกได้ว่าฟังก์ชันที่เขาคำนวณในกรณีตัวอย่างดังกล่าวนี้ว่าเป็นฟังก์ชันอะไร เราเคยใช้คำว่า "บวก" และ "+" ในลักษณะที่เป็นฟังก์ชันที่เรียกว่า "ควัส" (quus) และสัญลักษณ์ของคำว่า "ควัส" คือ $\oplus$ ซึ่งเงื่อนไขของฟังก์ชันของ "ควัส" แสดงความสัมพันธ์กับฟังก์ชันของการบวกได้ดังนี้¹⁰

$$\begin{aligned} X \oplus Y &= X + Y, \text{ ถ้า } X, Y \leq 57 \\ &= 5 \text{ (ถ้าเป็นกรณีอื่น ๆ)} \end{aligned}$$

จากตัวอย่างที่ควิบยกขึ้นมาหมายความว่า ในกรณีที่ X, Y น้อยกว่า 57 แล้ว เมื่อคำนวณตามฟังก์ชันของควัส ($X \oplus Y$) จะได้คำตอบอย่างเดียวกับฟังก์ชันของการบวกตามปกติ แต่ถ้าเป็นกรณีที่ X, Y มากกว่าหรือเท่ากับ 57 แล้ว คำตอบคือ 5 ควิบก็บอกว่าเป็นไปได้ที่ในอดีตเราอาจจะตีความการใช้ฟังก์ชันของการบวกโดยการใช้ฟังก์ชันควัส เพื่อคำนวณ $68 + 57$ แล้วได้คำตอบ 5 กล่าวคือ การคิดนั้นเป็นการใช้ที่ขัดแย้งกับความตั้งใจทางภาษาที่เรามุ่งหมายอยู่ก่อนหน้านั้น (การคิดพลาดนั้นไม่ได้เป็นการคิดในคณิตศาสตร์ แต่เป็นการคิดในข้อสมมติฐานที่ใช้) กล่าวคือ เดิมที่มีความตั้งใจจะใช้ฟังก์ชันอย่างหนึ่ง แต่กลับไปใช้อีกฟังก์ชันหนึ่งเช่น เดิมที่ตั้งใจจะใช้ฟังก์ชันการบวกปกติ ผลที่ได้คือ 5 อดั้งนั้น กรณีเช่นนั้นเราจะอธิบายว่า เขาทำผิดฟังก์ชัน ปัญหาก็คือเราจะรู้ได้อย่างไรว่าฟังก์ชันในอดีตที่เขาตั้งใจนั้นใช้เป็นฟังก์ชันอะไร ถ้าเรารู้ว่าเขาทำผิด ก็จะต้องมีข้อเท็จจริงบางอย่างที่เกี่ยวกับการใช้ในอดีต (some fact about my past usage) เราถึงจะบอกได้ว่าเขาผิดไปจากข้อเท็จจริงนี้ ควิบก็บอกว่าแม้ตัวอย่างจะดูนิกลแต่ก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นไปได้ในแง่ "a priori"

¹⁰Ibid, p.9 (I should misinterpret all my past uses of the plus sign as symbolizing the quus function, and proceed, in conflict with my previous linguistic intentions, to compute 68 plus 57 as 5 (I would have made a mistake, not in mathematics, but in the supposition that I had accord with my previous linguistic intentions))

กรณีตามตัวอย่างดังกล่าว ถ้าเราทำตามหนทางที่เราเคยปฏิบัติมาก่อน คำตอบสำหรับกรณีใหม่นี้ (เขาไม่เคยบวก 68 กับ 57 มาก่อน) ต้องเป็น 125 อย่างแน่นอน ปัญหาก็คือว่าหนทางดังกล่าวนั้นคือหนทางใด เพราะผู้คำนวณไม่เคยได้แสดงออกมาอย่างชัดเจนเลย ว่าหมายถึงคำตอบต่อฟังก์ชันใดแน่ แล้วจะบอกได้อย่างไรว่า กรณีใหม่นี้เป็นการทำเหมือนอย่างที่เคยทำ เพราะว่าในกรณีต่ำกว่า 57 กฎการบวกปกติกับกฎควัส (ฟังก์ชันควัส) เป็นอย่างเดียวกัน คำถามที่จะต้องตอบกับพวกสเค็คติคมีสองคำถามคือ

- 1) มีข้อเท็จจริงหรือไม่ ในการที่ผู้คำนวณหมายความว่ากฎการบวกไม่ใช่กฎควัสและ
- 2) ผู้คำนวณบอกได้หรือไม่ว่าขณะที่ผู้คำนวณจะได้คำตอบเป็น 125 ไม่ใช่ 5

ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ความแม่นยำของการคำนวณ อีกทั้งไม่ได้อยู่ที่ปัญหาในเรื่องความจำแต่อย่างใด ทุกคนคงเห็นด้วยถ้าผู้คำนวณหมายถึงการบวกตามปกติ และผู้คำนวณก็ไม่ได้มีความประสงค์ที่จะเปลี่ยนการใช้ไปเป็นฟังก์ชันควัส คำตอบที่ถูกต้องมีคำตอบเดียว คือ 125 ไม่ใช่ 5 แต่ทว่าคำตอบที่จะต้องให้แก่พวกสเค็คติคมีสองประการ ซึ่งได้แก่

1. แสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาวะทางจิต (Mental state) ได้ว่าสิ่งที่ผู้คำนวณหมายถึงนั้นเป็นฟังก์ชันของการบวกไม่ใช่ควัส
2. ต้องแสดงให้เห็นได้ด้วยว่า ผู้คำนวณมีเหตุผลอย่างไรในการให้คำตอบ "125" ต่อ "68+57" (กล่าวคือ แยกได้ว่าฟังก์ชันการบวกของ $68 + 57$ จะได้ผลลัพธ์คือ 125 ด้วย เพราะมีฉันทโนแล้ว คำตอบจะเป็นคำตอบที่จริงแล้วผู้คำนวณก็ไมรู้ฟังก์ชันการบวกตามปกติด้วย

จากเงื่อนไขสองประการข้างต้น จะสังเกตได้ว่าคำถามของสเค็คติคไม่ใช่คำถามที่ว่าสิ่งที่ผู้คำนวณกระทำอยู่ในขณะนี้เหมือนกับความตั้งใจทางภาษาของผู้คำนวณก่อนหน้านี้ อีกทั้งไม่ใช่คำถามในแง่ที่ว่า ผู้คำนวณรู้ได้อย่างไรว่า $68 + 57$ ได้คำตอบ 125 ซึ่งในแง่นี้ก็จะเป็นเพียงคำถามในลักษณะที่ว่า เขาบวกเลขคณิตถูกต้องหรือไม่ แต่คำถามของสเค็คติคคือผู้คำนวณรู้ได้อย่างไรว่า $68 + 57$ เป็นอย่างที่คุณคำนวณความถึงในอดีตนั้น ทั้งนี้เพราะถ้าคำว่า "บวก" ที่ใช้ในอดีตนั้นหมายถึง ฟังก์ชันควัส ไม่ใช่ฟังก์ชันการบวกตามปกติ ดังนั้นคำตอบต่อความตั้งใจในอดีต (สำหรับคำถาม 68 บวก 57) นั้น ผู้คำนวณก็ต้องตอบว่า 5

จะเห็นได้ว่า คำถามประเภทแรกเป็นคำถามของสเค็คติดในรูปแบบเดิม เช่นว่า เราเชื่อถึงเรื่องความทรงจำได้แค่ไหน แต่คำถามลักษณะที่สองนั้น คือสิ่งที่คริบก็เสนอว่าคือ การสงสัยของสเค็คติดแบบใหม่ที่วิตต์เกนสไตน์นำเสนอขึ้นมา และสิ่งนี้เองที่คริบก็คิดว่าเป็น คำถามในลักษณะเหนือระดับภาษา

ในประเด็นที่ว่าวิตต์เกนสไตน์เป็นนักพฤติกรรมนิยมหรือไม่ คริบก็อธิบายว่า คำถามของวิตต์เกนสไตน์ไม่ใช่คำถามในลักษณะที่นักพฤติกรรมนิยมมักจะตั้งข้อสงสัย "กล่าวคือ นักพฤติกรรมนิยมจะยอมรับได้แต่เพียงว่า มีแต่พฤติกรรมภายนอกเท่านั้นที่สามารถสังเกตได้ พฤติกรรมภายนอกเท่านั้นที่จะถือว่าเป็นหลักฐานในการยืนยันความรู้ต่อสิ่งต่าง ๆ ได้ แต่สภาวะจิตภายในนั้นยืนยันอะไรไม่ได้ นอกจากนั้นปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์มักปรัชญามักจะมองว่ามี ลักษณะคล้ายพวกพฤติกรรมนิยม ในการที่ค่อนข้างเป็นปฏิปักษ์กับ "สิ่งที่อยู่ภายใน" (the inner) คริบก็ ตอบว่า "เราต้องไม่คิดว่าการที่วิตต์เกนสไตน์มีทัศนะที่ค่อนข้างเป็นปฏิปักษ์ ต่อ "สิ่งภายใน" นั้น เป็นข้อตั้ง (Premise) ของวิตต์เกนสไตน์ แต่ควรจะเข้าใจว่านั่นคือข้อสรุป (Conclusion) ที่วิตต์เกนสไตน์โต้แย้งไว้มากกว่า"¹¹ กล่าวคือ วิตต์เกนสไตน์ เริ่มจากการตั้งคำถามถึงการรู้ความหมายของผู้พูดเองมากกว่าที่จะเป็นคำถามเรื่องการรู้ความหมายจากการสังเกตผู้อื่น

ประเด็นที่เป็นปัญหาถกเถียงกันมากเห็นจะได้แก่ การทำตัวอย่างใหม่ (New cases) ทั้งนี้เพราะเหตุว่า ถ้าเราทำตามกฎได้ เราต้องทำตัวอย่างที่เราไม่เคยทำมาก่อนได้ แต่สำหรับคริบก็แล้ว เราบอกไม่ได้ว่า ตัวอย่างใหม่นั้นเป็นตัวอย่างใหม่ของฟังก์ชันอะไร กล่าวคือ สมมติว่ามีใครสักคนคำนวณเลขที่ไม่เกิน 57 โดยใช้ฟังก์ชันบวกตามปกติแล้วได้คำตอบประหลาด เช่น $20 + 30 = 8$ แต่ทว่าเมื่อเขาคำนวณเลขที่มากกว่า 57 ขึ้นไปเขาใช้ฟังก์ชันควัส (ตามตัวอย่างที่คริบก็ยกขึ้นมาว่า ถ้าเลขมากกว่า 57 เขาใช้ฟังก์ชันควัส) คนบวกเลขคนนั้นยืนยันว่า "เขาทำอย่างที่เคยทำมาก่อน" (going on the same way as before) แต่คริบก็บอกว่า แท้ที่จริงเราสรุปไม่ได้ว่าเราใช้ฟังก์ชันอะไรแน่ระหว่างฟังก์ชัน

¹¹Ibid., p.14.

ควสกับฟังก์ชันการบวก ดังนั้นจึงบอกไม่ได้ว่าเป็นตัวอย่างใหม่ของกฎใด เพราะเหตุว่าเลขจำนวนน้อยกว่า 57 นั้นผู้คำนวณใช้ฟังก์ชันควสก็ได้ ใช้ฟังก์ชันการบวกตามปกติก็ได้เช่นกัน¹²

สำหรับปฏิบทของวิตต์เกนสไตน์ ครีบกี้บอกว่าไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะแต่ในเรื่องคณิตศาสตร์ แต่ใช้ได้กับภาษาทั่วไปด้วย และที่สำคัญที่สุดคือ ปฏิบทนี้ใช้ได้กับปัญหาภาษาเฉพาะตัว กล่าวคือ ภาษาที่มีภาคแสดงที่บ่งความรู้สึกหรือภาษาที่มีภาคแสดงบ่งถึงรอยประทับทางสายตา (visual impressions) ที่คล้ายกันและโดยเฉพาะอย่างยิ่งครีบกี้เสนอว่า ปฏิบทดังกล่าวเป็นใจกลางของปัญหาในปรัชญาคณิตศาสตร์ และปัญหาภาษาที่แสดงความรู้สึก ซึ่งทั้งสองเรื่องนี้มีรากฐานมาจากปัญหาเดียวกัน

ครีบกี้โต้แย้งพวกที่คิดว่าความหมายของการเข้าใจกฎคือ ความหมายที่อยู่ในจิต ตัวอย่างเช่น ความหมายของ "การบวก" นั้นอยู่ในจิต ซึ่งได้แก่สภาวะภายในจิตซึ่งจะบอก (instruct) เราว่าเราควรจะทำอย่างไรสำหรับตัวอย่างใหม่ ๆ ในอนาคต ครีบกี้อธิบายว่า "ขณะที่เราพุ่งความสนใจไปที่จิตเราขณะนี้ซึ่งทำให้เราบ่งสิ่งที่จิตบอกเราว่าหมายถึงสิ่งนั้นสิ่งนี้ จิตจะบอกเราได้อย่างไรกับสิ่งที่เราทำในอนาคต กล่าวคือในขณะที่จิตเรารับรู้กรณีต่าง ๆ นั้นจำกัดอยู่แต่ในอดีต จึงไม่ได้บอกเราว่า เราควรจะทำอะไรในอนาคต" (K 22) นอกจากนี้ ครีบกี้ยังได้โต้แย้งนักทฤษฎี "Disposition" ซึ่งนักทฤษฎีพวกนี้อธิบายตัวอย่างของครีบกี้ว่า "ความหมายของการบวก (+) ก็คือมีการมุ่งหวัง (dispose) ถึงบางสิ่งบางอย่างของความหมายของสิ่งนั้น เช่น เมื่อถามถึงการบวกของ $x + y$ จะได้จำนวนซึ่งเป็นผลบวกของ $x + y$ ¹³ เช่นเมื่อถามถึงความหมายของการบวกของ $68 + 57$ คำตอบที่มุ่งหวังไว้ว่าเป็นความหมายของ $68 + 57$ ก็คือ 125 ครีบกี้ตอบปัญหานักทฤษฎีพวกนี้ไว้ว่า "แท้ที่จริงนักทฤษฎีพวกนี้ให้ความหมายของสิ่งที่ผู้คำนวณกระทำในรูปของคำตอบที่มุ่งหวังไว้ แต่ไม่ได้ตอบปัญหาว่า ผู้คำนวณนั้นคำนวณสอดคล้องกับสิ่งที่เขาหมายถึงว่าเป็นฟังก์ชันใด กล่าวคือไม่ได้ให้คำตอบว่า คำตอบนั้นเป็นคำตอบของฟังก์ชันใด"¹⁴ ดังนั้น ทฤษฎีดังกล่าวจึง

¹²Ibid, p. 18-19.

¹³Ibid., p. 23.

¹⁴Ibid., p. 30.

ตั้งข้อสมมติฐานไว้ล่วงหน้าแล้วว่า ผู้คำนวณหมายถึงฝั่งไหนใดสำหรับการคำนวณนั้น ๆ ในแง่นี้ นักทฤษฎีดังกล่าวจึงให้คำตอบในลักษณะที่เป็นการบรรยายหมายถึงบรรยายว่า ในแต่ละครั้งผู้คำนวณจะได้คำตอบอะไรจึงจะถูกต้อง แต่สำหรับคริปก็แล้วการกำหนดความหมายในอนาคตนั้นเป็นเรื่องของสิ่งที่เรียกว่า ควรทำอะไรซึ่งมีลักษณะเป็นบรรทัดฐาน (normative) นั่นเอง กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายกับความตั้งใจว่าจะทำอะไรในอนาคตนั้นเป็นเรื่องบรรทัดฐานว่าควรทำอะไร

กล่าวโดยสรุปแล้ว ปัญหาที่คริปก็ยกขึ้นมาในเรื่องปฏิทินนั้น เป็นปัญหาสำหรับการกำหนดความหมายในภาษาทุกประเภท กล่าวคือ ถ้าภาษาหมายถึงเครื่องมือในการใช้ของผู้ที่ใช้ภาษานั้น ๆ แล้ว คริปก็ตอบว่า แท้ที่จริงแล้วเราบอกไม่ได้ว่า ความหมายที่ผู้ใช้นั้นหมายถึงคืออะไร การทำตามกฎนั้นก็บอกไม่ได้ด้วยว่าผู้ใช้ภาษาหมายถึงกฎอะไร ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเรากำหนดลงไปไม่ได้ว่า "ข้อเท็จจริง" ที่กฎบอกให้เรากระทำเป็นข้อเท็จจริงของกฎใดแน่ ปฏิทินนี้จึงไม่ใช่ปฏิทินที่พวกสแตปิตเคยสงสัย ในแง่ที่ว่าเราจะเชื่อถือความจำได้แค่ไหน ดังนั้นปฏิทินของการทำตามกฎจึงไม่ได้เป็นปัญหาในทางญาณวิทยาทั่ว ๆ ไป แต่เป็นปัญหาใหม่ซึ่งวิตต์เกินสไตน์ยกขึ้นมา

คำตอบต่อปฏิทินและปัญหาภาษาเฉพาะตัว

ในบทที่ 3 ของหนังสือเล่มนี้คริปก็กล่าวถึงนักปรัชญา 2 คนคือ ไควน์ (W.V. Quine) กับ กูดแมน (N. Goodman) ว่าเสนอปัญหาคล้าย ๆ กันกับวิตต์เกินสไตน์กล่าวคือ ไควน์เสนอปัญหาเรื่อง "ความไม่แน่นอนของการแปลความหมาย" (The Indeterminacy of Translation) และปัญหาเรื่อง "การกำหนดไม่ได้ของการอ้างถึง" (The Inscrutability of Reference) ซึ่งปัญหาของไควน์คล้ายกับปัญหาของวิตต์เกินสไตน์ในเรื่องการเห็นสอดคล้อง (agreement) กับเรื่องรูปแบบของชีวิต ส่วนปัญหาเรื่องอุปนัย (The New Riddle of Induction) ของกูดแมนนั้น คริปก็เสนอว่าถ้าจะเข้าใจปัญหานี้ต้องเข้าใจจากแง่มุมของวิตต์เกินสไตน์

ครีปก็เสนอว่า ถ้าสิ่งที่เขาวิเคราะห์วิตต์เกินสไตน์นั้นถูกต้อง คำถามที่เคยถามว่า "ปัญหาภาษาเฉพาะตัวเป็นไปได้อย่างไร" นั้นแท้จริงควรถามว่า "ภาษาทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นภาษาปกติหรือภาษาเฉพาะตัว เป็นไปได้หรือไม่ในแง่ที่ว่า มีรากฐานที่มีเหตุผลที่เหมาะสมหรือไม่ ทั้งนี้รวมทั้งการสร้างแนวความคิด (concept formation) ว่า เป็นไปได้หรือไม่"¹⁵ ครีปก็เปรียบเทียบรูปแบบการส่งสัยระหว่างวิตต์เกินสไตน์กับของฮูม (Hume) ว่า ในขณะที่วิตต์เกินสไตน์โต้แย้งว่า ภาษาเฉพาะตัวเป็นไปไม่ได้ แต่ฮูมได้ว่าความเป็นสาเหตุเฉพาะตัวเป็นไปไม่ได้

ครีปก็สรุปว่า ในสายตาของวิตต์เกินสไตน์แท้จริงแล้ว ข้อเท็จจริงที่วิตต์เกินสไตน์หมายถึงนั้น ไม่มีอยู่ที่โลกภายใน (internal world) ซึ่งหมายถึงภายในจิตและโลกภายนอก (external world) และด้วยสาเหตุนี้เองที่วิตต์เกินสไตน์ปฏิเสธ ปรัชญาระยะแรกของตนเอง ที่เสนอว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับโลกที่ภาษาสะท้อนภาพโลกได้ เพราะมีเงื่อนไขความจริงที่กำกับ (truth condition) ต่อมาภายหลังวิตต์เกินสไตน์เปลี่ยนมาเป็นเงื่อนไขของการยืนยัน หรือเงื่อนไขการให้เหตุผล (assertability condition) ในปรัชญาระยะหลังของวิตต์เกินสไตน์

ครีปก็กล่าวว่า PI 138-202 นั้นเกี่ยวกับปัญหาสเค็คติค วิตต์เกินสไตน์กล่าวถึงคำตอบต่อปัญหาสเค็คติคนี้ไว้แล้ว นั่นคือ คำตอบในแง่ของเกมภาษาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งนั่นคือประชาคม ประเด็นนี้เองที่นักปรัชญาโดยทั่วไป เรียกการตีความวิตต์เกินสไตน์ของครีปว่าเป็นการตีความเชิงประชาคม (the community interpretation) ปัญหาเรื่องภาษาเฉพาะตัวจึงเป็นปัญหาที่วิตต์เกินสไตน์ตอบไว้แล้วก่อนหน้านี้ว่าเป็นไปไม่ได้ คนคนเดียวที่อยู่โดดเดี่ยวไม่สามารถสร้างภาษาขึ้นมาได้

ครีปก็เสนอว่าเราควรเข้าใจโครงสร้างของ Philosophical Investigations ดังนี้

¹⁵ Ibid., p.62.

ช่วงแรก PI 1-137 เป็นการแสดงให้เห็นถึงแนวความคิดเรื่องภาษาในปรัชญา ช่วงแรกของวิตต์เกินสไตน์ และวิจารณ์ความคิดดังกล่าว รวมทั้งการเสนอแนวคิดทางภาษาในปรัชญายุคหลัง ซึ่งได้แก่ เรื่องเกมภาษา นั้นเอง

ช่วงสอง PI 138-242 จะเข้าใจปรัชญาช่วงนี้ได้ต้องเข้าใจการปฏิเสธปรัชญา ในช่วงแรก กล่าวคือ ทางออกต่อปัญหาแนวสเคปติคั้น จะต้องเกิดจากการมีแนวคิดด้านภาษา ในแบบใหม่เสียก่อน (จึงจะมีทางออกได้)

ครีบก็อธิบายคำตอบในแง่ที่เป็นคำตอบเชิงประจักษ์ได้ว่า :

ในประชาคมที่เป็นจริงของเรา เรามีการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกันว่า การบวกเป็นอย่างไร สำหรับผู้ที่มีความสามารถในการบวกก็จะได้รับการตัดสินจากประชาคมว่าเขาปฏิบัติได้หรือไม่ โดยที่ให้เรากระทำการบวกแล้วถ้าได้คำตอบที่ประชาคมบอกว่าถูก โดยที่มีโจทย์การบวกเป็นจำนวนพอสมควร (enough cases) โดยเฉพาะโจทย์ที่ง่าย ๆ คำตอบจะไม่ออกมาในลักษณะประหลาด เช่น $68 + 57$ จะไม่เท่ากับ 5^{16}

เขากล่าวต่อไปว่า "ผู้ที่ผ่านการทดสอบก็จะได้รับการยอมรับจากประชาคมว่าเป็นผู้ที่บวกเป็น (an adder) และถ้าผ่านการทดสอบกรณีอื่น ๆ อีกด้วยก็จะถือว่า ได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกของประชาคม และเป็นผู้ใช้ภาษาตามปกติของประชาคม"¹⁷ ครีบก็ไม่ได้อธิบายว่า กรณีที่เพียงพอหมายถึงอะไร แต่อาจจะหมายถึงในแง่ที่ว่า การบวกครั้งต่อ ๆ ไปไม่เกิดกรณีประหลาดอีกแล้วก็เป็นได้

ครีบก็อธิบายถึงเกมภาษาว่าจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ

1) การตกลงกันสังคมจะเป็นสิ่งกำหนดว่า บัญญัติบุคคลใด ๆ ผ่านการทดสอบภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ และมีพฤติกรรมแสดงออกมาต่อประชาคม กล่าวคือประชาคมจะเป็นตัว

¹⁶Ibid., p.92.

¹⁷Ibid.

กำหนดว่า ถ้าวบก 68 กับ 57 ต้องได้ 125 ถ้าไม่มีการตกลงกันโดยทั่วไปแล้ว เกมการบวก
ในลักษณะนี้ก็จะไม่มีได้

2) รูปแบบของชีวิต หมายถึง เมื่อเราปฏิบัติตัวสอดคล้องกับการตกลงกันในประชา
คมดังกล่าวแล้ว สิ่งนี้เป็นกิจกรรมที่เรียกว่ารูปแบบของชีวิต คนที่เห็นด้วยกับคำตอบประหลาดก็
จะมีส่วนร่วมกับรูปแบบชีวิตแบบอื่น กล่าวคืออาจจะมีคนตอบว่า $68 + 57 = 5$ จำนวนหนึ่ง
คนพวกนี้ก็จะมียุทธวิธีแบบแห่งชีวิตต่างออกไป

3) มาตรฐานเป็นเรื่องที่ยังมีความไม่ชัดเจนในปรัชญาระยะหลังของวิตต์ เจนส์ไตน์
แต่มีความสำคัญในปรัชญาจิต กล่าวคือใน PI 580 นั้นกล่าวไว้ว่า "กระบวนการภายในที่เกิด
ขึ้นต้องมีมาตรฐานภายนอกในการตัดสิน" กล่าวคือ มาตรฐานภายนอกนี้ได้แก่การสังเกตพฤติ-
กรรมภายนอกในสถานการณ์ต่าง ๆ ของปัจเจกบุคคล ซึ่งถ้ากระทำตามมาตรฐานแล้วคนอื่นก็จะ
ยอมรับ

กล่าวโดยสรุปคือ ความสำคัญของสิ่งที่ครีบกี้เสนอนั้น แท้ที่จริงอยู่ในบทที่ 2 กล่าว
คือเป็นการตีความวิตต์ เจนส์ไตน์ในเชิงสัจนิยมแบบใหม่ แต่สำหรับในบทที่ 3 นี้เป็นการหาคำ
ตอบต่อปัญหาดังกล่าว คำตอบในเชิงประชาคมนี้ เราต้องเข้าใจในลักษณะที่ว่า ไม่ใช่เป็นทาง
ออกสำหรับปัญหาสัจนิยม แต่เป็นคำตอบที่สังคมกำหนดว่า ความหมายของสิ่งต่าง ๆ คืออะไร
ถ้าเราเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเราจะรู้ความหมายได้ ส่วนบทที่ 4 ซึ่งเป็นปัจเจกบุคคลนั้น ไม่
มีความสัมพันธ์ต่อการถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวโดยตรง แต่เกี่ยวข้องกับปัญหาการรู้จักอื่น ซึ่ง
โยงไปถึงปัญหาเรื่องมาตรฐานจึงไม่น่ามากกล่าวในที่นี้

เบเคอร์และแฮคเคอร์ (G.P. Baker and P.M.S. Hacker)

หนังสือของเบเคอร์และแฮคเคอร์ชื่อ Wittgenstein : Rules, Grammar and
Necessity¹⁸ ถือว่าเป็นการตีความวิตต์ เจนส์ไตน์อีกแนวหนึ่ง นั่นคือแนวที่เรียกว่า ความสม่ำเสมอ

¹⁸ .P. Baker and P.M.S. Hacker, Wittgenstein : Rules, Grammer
and Necessity, (Oxford : Basil Blackwell, 1986). pp.138-181.

เสมอของการกระทำ (Regularity of Acting) เบเคอร์และแอสเคอร์เสนอว่า การทำตามกฎนั้น เป็นแนวคิดเรื่องการปฏิบัติ แต่การปฏิบัติในที่นี้คือ การปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอที่เป็นบรรทัดฐาน (Normative regularity) ไม่ใช่เป็นการปฏิบัติในลักษณะที่เป็นการปฏิบัติทางสังคม (social practice) อย่างไรก็ตาม ทั้งสองเห็นด้วยว่า การทำตามกฎเป็นกิจกรรมที่แสดงออกได้โดยการบังคับควบคุมเทคนิค (mastery of technique) ไม่ใช่เป็นการกระทำครั้งเดียว แต่ต้องเป็นการกระทำซ้ำ ๆ กันในหลายโอกาส (multiplicity of occasions) เพื่อแสดงความกระฉ่าง จะขอยกประเด็นที่เป็นปัญหาซึ่งทั้งสองตีความต่างไปจากการตีความแนวประชาคม

ทั้งสองเห็นว่า การตกลงเห็นด้วยกันนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นการเห็นด้วยกันทั้งหมด (shared practice) เป็นแต่เพียงทำตามกันบางส่วนก็ได้ (sharable) นอกจากนี้ทั้งสองยอมรับความเป็นไปได้ของการทำตามกฎโดยคน ๆ เดียว กล่าวคือ คน ๆ เดียวนั้นสามารถพูดภาษาได้ มาตรฐานแห่งความถูกต้องในการทำตามกฎ ได้แก่ การบังคับควบคุมเทคนิค การควบคุมเทคนิคหมายถึง สิ่งทีวิตต์เกนส์ไตน์เรียกว่าการประยุกต์กฎ (applying the rule) การควบคุมเทคนิคนี้เองจะเป็นเครื่องตัดสินระหว่างการคิดว่าทำตามกฎกับการทำตามกฎได้จริง การควบคุมเทคนิคสามารถกระทำได้โดยคน ๆ เดียว กล่าวคือ กระทำกิจกรรมซ้ำ ๆ กัน จนกระทั่งควบคุมเทคนิคได้ วิตต์เกนส์ไตน์เสนอแนวความคิดเรื่องการทำตามกฎให้อยู่ภายใต้แนวความคิดเรื่องการทำอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ทั้งสองอ้างว่า วิตต์เกนส์ไตน์เขียนถึงกรณี โรบินสัน ครูโซ ไว้ในเอกสารที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์ว่า ครูโซสามารถสามารถมีพฤติกรรมบางอย่างที่เข้าใจได้ว่าทำตามกฎ เช่น สร้างกำแพงโดยใช้หลักเรขาคณิตบางอย่าง¹⁹ ว่า "ภายใต้เงื่อนไขบางประการของการกระทำ ทำให้เราแยกได้ว่า เขาทำตามกฎหรือไม่ทำตามกฎ ดังนั้นตามข้อตัดสินของวิตต์เกนส์ไตน์แล้ว คนคนเดียวสามารถทำตามกฎได้"²⁰ เงื่อนไขบางประการนี้สำหรับแอสเคอร์และเบเคอร์ก็คือการที่คน ๆ เดียวนั้นกระทำบางอย่างภายในเกมภาษา ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้อย่างเปิดเผย เช่น สามารถ

¹⁹ Ibid., p.177.

²⁰ Ibid.

ทำตามคำสั่งของตัวเอง สร้างกฎขึ้นมาแล้วก็ประยุกต์ใช้กฎในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ถ้าทำตามมาตรฐานนี้ไม่ได้ก็ไม่ได้ถือว่าสามารถควบคุมการใช้เทคนิคได้ ดังนั้นการแยกจากคนอื่นในทางกายภาพถือว่าไม่ใช่ประเด็น อีกทั้งการเปรียบเทียบกับพฤติกรรมกับคนอื่นก็ไม่ใช่ประเด็นในเรื่องการทำตามกฎแต่อย่างใด ทั้งสองกล่าวอย่างชัดเจนเลยว่า "การทำตามกฎนั้นเกี่ยวกับแนวคิดในเรื่องความสม่ำเสมอไม่เกี่ยวกับแนวความคิดเรื่องการทำตามกฎในลักษณะประชาคม"²¹

นอกจากนั้น การที่เขาไม่เห็นด้วยกับการตีความแนวประชาคม แสดงให้เห็นในอีกลักษณะหนึ่งคือ

ตัวกฎเองจะเป็นตัวกำหนดความถูกต้อง กล่าวคือการถูกหรือผิดในการปฏิบัติตามกฎไม่ได้ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานในประชาคม เพราะถ้าใช้พฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ในประชาคมเป็นมาตรฐานวัดความถูกต้องแล้ว ก็จะเป็นการปฏิเสธความสัมพันธ์ภายในกับตัวกฎในการทำตามกฎ"²²

ทั้งสองคนเห็นว่า มาตรฐานความถูกต้องเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกฎกับการทำตามกฎ (Internal relation) ไม่ใช่เป็นเรื่องการตกลงของประชาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทั้งสองคนกล่าวไว้ชัดเจนว่า "ความผิดพลาดเกิดจากการนำเอาการตกลงของประชาคมมาใช้เป็นเครื่องวัดระหว่างกฎกับการทำตามกฎ"²³

กล่าวโดยสรุปแล้ว เบเคอร์และแฮกเคอร์เห็นว่า การทำตามกฎก็คือ การปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและคน ๆ เดียวสามารถทำตามกฎได้ โดยที่ตัวกฎเองจะเป็นมาตรฐานวัดความถูกต้อง

²¹ Ibid., p. 140.

²² Ibid., p. 171-172.

²³ Ibid., p. 243.

มัลคอล์ม (Norman Malcolm)

เรื่องการทำตามกฎ ปรากฏอยู่ในบทที่ 9 ของหนังสือ Nothing is Hidden มัลคอล์มคิดว่าครีปก็ เข้าใจผิดที่อ่าน PI 201 ว่าวิตต์เกินสไตน์เสนอปฏิบัต ทั้งที่จริงแล้วคำว่า "การตีความกฎ" หมายถึง "การแทนที่การแสดงออกของกฎหนึ่งด้วยกฎอีกกฎหนึ่ง ไม่ได้หมายความว่าเป็นการตีความการกระทำที่สอดคล้องกับกฎใดกฎหนึ่ง"²⁴ การกำหนดความหมายที่แน่นอนของการทำตามกฎก็คือการประยุกต์ใช้กฎในแนวทางที่เป็นปกติประเพณี และนี่ก็คือการทำตามกฎนั่นเอง การจะทำตามกฎได้ก็คือ การกระทำที่เป็นปกติ ประเพณี และนี่ก็คือการทำตามกฎนั่นเอง การจะทำตามกฎได้ก็คือการกระทำที่สอดคล้องกับหนทางที่คนทั่ว ๆ ไปที่ได้รับ การฝึกสอนมาอย่างเดียวกัน นั่นกระทำโดยแสดงพฤติกรรมดังกล่าว มัลคอล์มเชื่อว่า คนคนเดียวไม่ว่าจะกระทำโดยเปิดเผยหรือทำส่วนตัวนั้น ไม่สามารถกำหนดความหมายที่แน่นอนของกฎได้ เพราะมีฉะนั้นแล้วการทำตามกฎก็จะแยกออกไม่ได้จากการเชื่อว่า ทำตามกฎ ดังนั้นคนเดียวไม่ว่าจะเป็นการกระทำภายในจิต หรือแสดงพฤติกรรมให้เป็นได้ภายนอกนั้น ไม่สามารถทำตามกฎได้ การทำตามกฎในสายตาของมัลคอล์มจึงเป็นการเข้าใจในลักษณะประชาคมเช่นเดียวกับของครีปก็

มัลคอล์มเห็นว่า การเห็นด้วยกันเป็นไปได้เพราะถูกสอนมาว่า ความหมายของกฎคืออะไร การเห็นด้วยกัน เป็นพื้นฐานที่สำคัญของกฎและความเป็นไปได้ของภาษาโดยทั่ว ๆ ไป เช่น คำว่า "ห้ามผ่าน" ซึ่งเป็นสัญญาณเตือนนั้น อาจตีความได้หลายอย่าง เช่น ห้ามเฉพาะรถจักรยาน หรือมอเตอร์ไซด์ หรือคนเดินเท้า เป็นต้น แต่ถ้าเราได้รับการสอนเราจะรู้ได้ว่าหมายความว่าอย่างไร สิ่งนี้เองที่มัลคอล์มคิดว่า ครีปก็เข้าใจผิดในความหมายของคำว่า "การตีความ" ใน PI 201

²⁴N. Malcolm, Nothing is Hidden, p.155. ....'an interpretation' of a rule, Wittgenstein means 'the substitution of one expression of a rule for another' (PI 201). He does not mean, by an 'interpretation' an action in accordance with the rule.

มัลคอล์มไม่เห็นด้วยกับคิริบิกที่ว่าด้วยเรื่อง "ความหมายในจิตสอนเรา" เพราะว่าเป็นแนวใหม่ที่วิตต์ เกนส์ไตน์ไม่เห็นด้วยอยู่แล้ว

กล่าวโดยสรุป มัลคอล์มเห็นด้วยกับการตีความวิตต์ เกนส์ไตน์เชิงประชาคม โดยที่บทบาทของการเห็นสอดคล้องกันมีความสำคัญ การจะเห็นสอดคล้องกันได้ต้องอาศัยการฝึกสอนและการเรียนรู้ การทำตามกฎไม่เกี่ยวข้องอะไรกับเรื่องภายในจิต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย